

UNIVERSUL

Literar

Director: STELIAN POPESCU.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA

11, STRADA BREZOIANU, 11

**REVISTA
SAPTAMANALA**
PREȚUL 25 BANI
Abonament 10 Lei pe an

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUMAR:

- Al. Macedonski . . . . . *Căi negri*
 Victor Eftimiu . . . . . *Sfârșit de toamnă*
 Lia Hârsu . . . . . *După examen*
 Emil Isac . . . . . *Clopotete, Tunurile*
 C-tin Râuleț . . . . . *Baia Domniței*
 Lizi Panta . . . . . *Sonet*
 Nichita Macedonski . . . . . *Mărgăritare*
 D. Iacobescu . . . . . *Nocturna ultimei nopți*
 B. Sofacosu . . . . . *Amintiri*
 Lucia T. Ioan . . . . . *Ce tristă-i noaptea afară*
 V. Christodorescu . . . . . *Amintirile unui pri-
zonier*
 Gemi-Zam . . . . . *Cele trei roze*
 Petre Ghiață . . . . . *În ogindă*
 Russu Ardeleanu . . . . . *Intr'o noapte de iarnă*
 Victor A. Bacaloglu . . . . . *Din Găești la
București*
 N. N. Sârbulescu . . . . . *Tudor Vladimirescu*
 Mișcarea Literară:
 N. Macedonski . . . . . *Cronica literară*
 Ion Pillat: . . . . . *Grădina dintre ziduri*

LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI

„UNIVERSUL“

SE GASEȘTE DE VANZARE

URMATOARELE VOLUME :

Zodie și carte de petrecere . . .	Lei	1.—
Memoriile regelui Carol 17 volume, colecția completă	„	10.—
Carol I Regele României	„	2.—
Principele Carol Anton de Hohenzollern / Central University Library Cluj		1.50
Memoriile Principesei Luiza a Saxoniei	„	1.50
813 Isprăvile lui Arsène Lupin	„	2.50
Pățaniile minunate ale lui Petre Schlemil	„	1.—
Regina bucătăriei	„	2.50
Conversațiuni moderne în 6 limbi	„	3.50
Călătoria în India 2 volume	„	3.—
Dragoste din alte timpuri 2 vol.	„	2.—
Tragedie cerească	„	1.50
Boale venerice	„	1.—
Călăul din Berlin 8 volume colecția completă	„	10.—

UNIVERSUL LITERAR

CĂII NEGRII

de ALEX. MACEDONSKI

Lume multă la șosea. Cuza-Vodă trece pe sub teii înfloriți. Mireazma înbată, și soare vesel peste tot. În trăsură, și pe jos, cârduri de cucoane care mai de care mai gătită. Cele mai multe, și-au lustruit acasă obrajii cu apă de castraveți, sunt sulemenita-măști, și-au încondeiat tâmpile cu vine albastre, și și-au lungit sprâncenele și ochii. Mai toate poartă rochi subțiri de barlatan sau de voal, pe deasupra fustelor de matase. Unele dintre pălăriile lor, sunt parizienești, nu glumă! încârcate de flori, ori garnisite cu cireșe și cu coacăze, și scumpe-foc, — așa cum se și cuvine să le vândă cele două *marșante de modă* (1), *Madamele Bario și Briol* (2).

Dintre cucoane, vreo trei mai ciocoice ca celelalte, sunt îmbrăcate în grenadină neagră și în dantele, prin care li se văd gâtul și umerii, spălați cu săpun *Thridacc* de la Paris — de-ăl cu care dă și împăratul pe obraz: *A la Reine des abeilles*, și nu mai puțin, trântite în trăsuriile lor, cu vizitiul și feciorul îmbrăcați în livrese *serioase* — cu alte cuvinte, în livrese ce nu bat la ochi — ele se uită pe sub gene la Cuza, de câte ori Vodă, care trece în sfărâitul oștilor se face că nu le vede, cu toate că

nu se îndoește că, înainte de a se încheia primăvara, le va cunoaște mai de aproape — O! prea de aproape chiar...

Priveștiștea din trăsuri, pe lângă că era ademenitoare, se înfățișa, adesea, și nespus de nostimă, cu infolăriile cu câte șapte fuste scrobite puse peste *mala-coavele* născocite de *marșantăria* din Paris, după luarea de francezi a turnului *Malacow*, de la Sebastopol. Aceste unelte ale gătelii femelești erau ca un fel de târnuri de prins peste, răsturnate cu gura în jos, și schimbau pe cucoane în niște gogogea-clăi de fân în mișcare. Iși aveau, cu toate acestea, și ele rostul: Pe deoparte dau prilejul fabricilor de mătăsuri dela Lyon să azvârle pe pietele Europei sute și sute de mij de metru pe lună, iar pe de altă, puteau — la nevoie — să ascundă sub ele pe tinerii prea leventi pe care năucirea dragostei li arunca la genuchii femeilor măritate, tocmai în clipa când se auzeau la ușă pasurile bărbatilor.

De altfel, atât în România, cât și în Franța, e romanticul timp al lui Napoleon al III-lea și al împărătesei lui, Eugenia, iar, la București, agenți diplomatici oficial al prea puterei acestor două admirabili aventurieri, e *Béclard* (3), nespus de craidonul *Béclard*, după care multe bucurări din lumea mare se prăpădesc. El și vestitul de mulieratic *Beizadea Milică* (4), sunt cocoșii capitalei, după cum fusese înaintea lor un alt ciapcân,

3) El s'a căsătorit mai târziu cu o fată a lui Barbu Catargi. Retrăgându-se în Franța, el a lăsat acolo fii, din care, probabil, urmași vor mai fi trăind.

4) Fiu al lui Grigore Ghika-Vodă. Fost prim ministru sub regele Carol etc.

mult îndrăgitul de fuste *prinț-pe Iorgu* (5).

Luxoase cât se poate, trăsuriile merg legănate de zângănirea podobabelor de argint ale hamurilor. Zâmbete și salutări se duc peste șosea, dela o margine a ei la cealaltă și în tot lungul ei. Seninătatea unui trai fără griji: prea mari e pe toate fețele: Domnie pământeană, și primăvară. Primăvară a soarelui, cât și a țării.

În aleie, salcâmii și teii își ning zăpada. Brillantele strălucesc în agrafe, scânteiază în cercei și în inele. Ochii, sunt noaptele cu pulbere de mestemate în ea, sau cer cu albastrimea peruzelei.

Consulii, demnitarii tânărului stat, ofițerii unei oști esită, ca din pământ, misună, cu părți de seare pe fireturile și pe decorațiunile lor.

Dar o trăsură mai cu vază ca celelalte — cea a ministrului de război — se ivește, năluca. Vizitiul și feciorul au livrese ce se apropie de cele *Domnești*: frac verde, zalonat cu argint; jiletică roșie de postay, și pantaloni de catifea de cobarea floarei de mac, ce se încheie cu catarami. Ceva mai jos de genuchii, peste niște *ghietre* (6) de postay năutiu, cu nasturi de sifer.

Comandantul-șef al oștii și-a sfârșit tocmai trebile militărești, ca secretar de stat la înalta Dreptăriea ce-i e încredințată, și se află în trăsură. Zăbalele țărănești, sunt în capetele în.

5) Fiu al lui Vodă Știrbel. E în vârstă de 87—88 de ani și trăiește lângă Paris, la *Courbevoie*, pe Sena, într-o strălucită proprietate a sa: *Castelul de Bécon*. S'a căsătorit cu văduva lui *Fould*, ministrul de finanțe al lui Napoleon III, și a înfiat pe fiicele acesteia.

6) Jambiere.

1) dela franțuzește: *marchandes* (negutătorești).

2) Numele adevărat al celei dintâi era *Barieu*. Doamna *Bario*, după mai mulți ani de comerț, s'a retras la Paris cu o frumoasă avere. Tovarâșa ei a urmat să țină magazinul, dar, din cauza multor clientele rele de plată, s'a păgubit tot ce câștigase. Urmași ai doamnei *Briol*, în România, sunt, astăzi, d. arhitect *Briol*, și doamna *Briol-Beslegeanu*, cunoscuta modistă.

pământ, și fug. Negre ca aripa corbului, coamele lor fălțăie. Ca și coamele de negre, cozile lor se târăsc în pulberea drumului. Copitele sunt văcsuite și lustruite. Și, de sus până jos, părul lor e negru; n-au nici o pată: cai ce par a-i iadului. Așa i-a și dorit însă, comandantul-șef al oștrei, ministrul de război, și capul marelui ștab 7) Domnesc.

Cinci sute de galbeni, nu treceau în acea vreme cu ușurință, dintr-o mână în alta. Cu toate acestea, atât detese pe ei.

Și cât se trudise până să-i descopere, negrii cu totui, precum îi vrusec. Găsise — cam cu două luni înainte — și tot la acelaș geambaș — niște cai care mâncau foc. Dar ce folos? Erau roibi, nu negrii.

Geambașul, pricepu pe loc ce om este Excelența Sa. Îi ceru de aceea, răgaz de două săptămâni, în care termen, aveau să-i sosească, — zicea el — niște asemenea cai din Ucraina. Iar Excelența Sa, se învoi ușor să

astepte. Iar, acum, iată că-i avea la trăsura, și iată că ei, nu numai că zburau ca gândul, dar umblau și în *leorturi*.

Ofițerul său de ordonanță — nu se știa, pe atunci, ce e șef de cabinet, — Capitanul Lizu — un fecior cam de *terchia berchia*, dar care chețuise mult bani pe cai — le deschisese gurile, spre a le afla vârsta după dint.

Îi înhămasc, apoi, la o cabrioletă și leșiseră buni. Era dar frere ca, în trecerea lor pe șosea, tot să se uite la ei cu jind. Când trăsura ajunse la al doilea ront, Măria Sa, căruia îi plăcuse, își trimise *ugholantul* să afle cât i-a plătit generalul, și unde i-a găsit.

Dar iată că, frumusețea acelei zile cu soare se întunecă mai întă de cât clipești din ochi. Un nor da vară, ce se repezi pe gândite dela miază noapte, deasupra șoselei, începă să-i turene din plin o ploaie cu bolberoși.

8) adiutant, adiutant; franțuzește: adjutant, aide-de-camp.

Cel care o tuli înaintea tuturor fu, firește, Vodă. Celălalt trăsuri, cu burdufurile puse și cu coșurile ridicate, glonț după el. Cu toate acestea, caii care fugeau mai lute, erau tot ai comandurului armatei. Ei se țineau morțiș de trăsura Domnitorului. Ar fi întrecut-o chiar, dar respectul lega mâinile vizitului. Se întâmplă însă ceva de necrezut: Caii se făuseră portocalii, roși, galbeni, și chiar albaștri, aveau toate fețele cărușului pe ei, dar numai negrii nu mai erau.

Musca lui de geambaș — porcedă căine în puterea cuvântului — îi vopsise din creștet la tălpi — și zoziele murdare ce curgeau de pe ei își lăsau dăra pe noroiul șoselei.

Vodă care, îi văzuse alergând alături de trăsura lui, făcăt mult haz de schimbarea lor la față.

La urmă, răsă și *Ștab-Ghiceralul*, dar nu atâta cât a răs geambașul, care o luase din vreme la sănătoasa și trecuse Nistrul la ai săi.

7) Stat-major.

Alex. Macedonski

Slârșit de toamnă

*Mă 'ntorc târziu, spre ziuă, pe drumuri dezolate...
O frunză fiță jalnic în vântul care bate,
Nu-i nimeni la fereastră și nimeni nu-i pe stradă
Pe cer aleargă norii în sombră calcadă.*

*Aleargă norii vineți; balauri, codri, nave
Ce vin să-mi obosească privirile bolnave...
Mă 'ntorc târziu... La mine o inimă nu bate
Nici șoareci, nici speranțe: pustiu... singurătate...*

*Pe ziduri joacă umbre, se 'naltă și se lasă
Pereți-s reci și umezi... A fost un mort în casă?
Pe streșini umblă vântul, cu pași de somnambul
Se-adună, se desface, se 'ndoaie ca un sul.*

*Se sbate, strigă, urlă, suspină ca o mare...
De ce-i așa de tristă a vântului chemare?
Mă 'ntind s'adorm... zadarnic... Incet se face zi...
Ca mâne fi-va iarnă, ca mâne n'oiu mai fi!*

Victor Eftimiu

Nocturna ultimei nopți

Fotolii largi, penumbră gri, frig umed, și puțin
Parfum de roze albe în declin...

Iar noi tăcem:
În jurul nostru liniștea suspină
Mai sensibilă ca o violină,
Și fiecare vorbă ce am spune
Ar rupe armonia unei strune

În gesturiile tale mă cufund
În gesturile tale ce ascund
Ceva coalescent sau muribund.

Penumbră gri, frig umed și târziu
Au lăsnat molatic trandafirii,
Iar în oglinzile destătuirii
S'a reflectat imensul tău pustiu.
Și totuși,
Ce dulce-i să privești cum liniștit
Plutește 'ntre pustiu și înfinit
O lună roasă, tristă, demodată,
În care doarme stinsul altădată.

D. Iacobescu

SONET

Îți amintești romanța de iubire,
Ce-am făurit-o într'o caldă seară?
Era un cânt gingaș de primăvară,
Un cânt pătrunzător de fericire.

Și când plutea parcă'n întreaga fire
Acordul ce pe coarde sta să moară,
Știind că totuși dragostea-i fugară,
Noi o cântam nebuni în amăgire.

Ne-am îmbătat de falșele-i cuvinte
Ce-mi pasă dacă vraja lor ne minte
Și dacă strajă ne va sta sfârșitul!

Mânați acum de-o patimă nebună,
Neștiutori sub farmecul de lună,
Într'un sărut închidem înfinitul.

Lizi Panta

POEME IN PROZA

CLOPOTELE, TUNURILE..

de EMIL ISAC

— Când oamenii s'au iubit și simțeau că gurile lor nu pot lauda îndeajuns pe Dumnezeu, au turnat clopote.

— Vestiti clopote iubire și dragoste și rugăciune și nădejde, și 'n glasul vostru vorbească sufletul lui Isus.

— Clopotelor.

— Și a-ți vestit totdeauna pace și viață și a-ți petrecut la nuntă pe mireasă și la mormânt pe obosit. Și a-ți che-

mat din întineric pe nou născut. Clopotelor blânde, clopotelor...

— Și când oamenii nu s'au mai iubit și simțeau că gurile lor nu mai pot lauda în deajuns pe Dumnezeu, au turnat din clopote tunuri.

— Și tunurile turnate din clopote au început să laude pe diavolul. Și gura tunului a făcut din copil, orfan și din mireasă și mama, văduva. Și

graiul tunului a vestit pe lume: ură și sânge păcate și durere.

— Și când oamenii iar să vor iubi, din tunuri să vor turna iar clopote.

Și Isus va cobori din înălțime și vor 'ngenunchia noroadele: și sufletul celor uciși de tun se va ridica în ceriu, în dangatul clopotelor: iubiți-vă și nu vă ucideți oamenii! Nu mai turnați tunuri din clopote.

DUPA EXAMEN

de LIA HÂRSU

Cu toată vremea urâtă și murdăria de pe stradă, Fânjea Cornescu nu se simțise nici o dată mai multumit ca în ziua aceea. Se dăduse jos din tramvaiul electric și după ce și aprinsese o țigară sta în loc și nu știa încotro s'o ia, când se pomeni că-l bate un prieten pe umăr.

„Mă Fânjea, mă, iar te-antrântă!”

„Fânjea tresări.

„Ce, cine?”

Vorbele astea fuseseră de ajuns. Înțelesese. Căzuse iar la examen.

O luă ca nebun pe bulevard înspre facultate. Și-și zicea:

„Ași, nu se poate. Și dacă n'am știut, parcă alții au răspuns mai bine! Și au trecut!”

Cum mergea așa repede, începu să i se învârtască prin minte întrebarea pusă la examenul dat cu trei zile în urmă:

„O lege, poate fi abrogată prin desuetudine sau prin usaj contrariu?”

Stătuse atunci năpe, fără să-și dea seama de înțelesul întrebării.

„Gândește-te, d-le Cornescu” la adăugat profesorul.

De geaba. Nu înțelegea nimic. I se pusese ca o ceață pe minte. Și acum, îi veni din-

tr-o dată răspunsul în gând cu o precizie năimătoare.

„Această chestiune se leagă de chestiunea de a ști dacă alături cu legea și ca izvor legislativ, trebuie să considerăm și cutuma sau obiceiul și...”

Ajunse la facultate.

Tremura tot. Era tocmai examenul la acelaș profesor. Intră în sală. Pe catedră Ionascu sta înșipt ca un par. Li sculă pea chelia ca o bilă de biliard.

Fânjea se așeză în bancă. Asculta la întrebările puse de Ionascu studenților și pareă era un făcut, știa răspunsurile ca apa.

„De ce nu m'a întrebat și pe mine așa?” gândi el. Și o cindă grezavă îl cuprinsese dintr-o dată. În cele din urmă eșua se prefăcu în furie. Simtea o pornire cumplită să se repeadă la Ionascu și să-i isbească testea capului de zid.

Se sculă repede și eși ca un nebun din sală. Pe sălișile facultății mișunau studenții. O dădăue nostimă îl privi zâmbind. De abia o saluță, imbrânci pe câțiva cari îi împiedicau drumul și eși în stradă.

Aerul rece îl mai potoli. Dar furia tot nu-i trecea. Uite, numai odată să-l poenească pe

Ionascu în cap și pareă i-ar uita răul pe cap și l-a făcut.

Îi trecu prin cap casa părintească, vorbele bătrânului: „Iar nenorocitul? o să îmbătrânești în facultate”, oftatul mamei: „Fânjea măică, nu te gândești... până când?”

Cădea doar pentru a treia oară la examen.

O luă încet pe calea Victoriei. Unde să se ducă? Acasă? Atât îi mai lipsea!

Intră la Terasă. Trecu prin toate sălișile. Un joc nu se mai găsea. În sala de biliard, doi jucau o partidă interesantă. Două necunoscuți.

La vederea bilelor noi, strălucitoare, Fânjea revăzu în minte chelia lui Ionascu, sala de cursuri, examenul; auzi în urechi: „dacă o lege poate să fie abrogată... desuetudine... usaj... cutuma”

Se repezi ca un nebun, smulse tacul din mâna unuia dintre jucători și isbi cu putere în bilele albe și sclipitoare. Bilele poeniră, una din ele sări de un cot în sus și se rostogoli apoi cu un sgomot sec pe scândurile murdare ale catedrelei.

Fânjea răsufli ușurat, zâmbi vesel ca de cine știe ce ispravă și ieși pe ușă încet fără să se mai uite înapoi.

CE TRISTĂ-I NOAPTEA AFARĂ...

*Prin noaptea fără stele
Amarnic plânge vântul
Înfiorând pământul,
Iar gândurile mele
Cu dansul plâng și ele
În noaptea fără stele*

*Si singură, pustie,
Privesc cum arde focul
Și-mi plâng încet norocul
Mi-e dor de ce-o să fie
Mi-e dor de-o bucurie.
Că's singură, pustie*

*Ce tristă-i noaptea afară,
Și una câte una
Cad lacrimile n'r'una
Și afară ca o flară
În lanțuri, vântul sbiard,
Și-i tristă noapte-afară!*

*Cu'nctul tot apune,
Viață, fericire,
Durere și gândire...
Aș vrea, dar nu pot spune,
Spre cer o rugăciune
Când totul, tot apune.*

*Prin noaptea fără stele,
Ce jalnic plânge vântul
Înfiorând pământul,
Și gândurile mele
Cu dansul plâng și ele
În noaptea fără stele!*

MARGARITARE

de

NIKITA MACEDONSKI

*In somnul tău visai, iubito, și câtă vreme ai dormit ;
 Pe alba pernă, părul de aur 'ți-am respirat și te-am privit
 Iar orele care trecură, — schimbându-le'n mărgăritare,
 Mi le-am făcut mătâni scumpe, pe care timpul nu e'n stare
 Să le distrugă, nici să șteargă din duiosiea razei lor :
 Căci toate clipele iubirei au să dispară cu un sbor
 De flăcări, sau cu visul care te coprinsese, — zâmbitoare,
 Și nu 'ți-l mai aduci aminte ; a fost și visul o splendoare
 De lux, de aur, de plăcere . . . păreai adeseu în extaz,
 Iar focul din cămin, frumoaso, te 'mbujorase pe obraz . . .
 Acum s'a stins . . . și e spre ziuă ; doar luna, singură veghiază
 Pe norul alb care-o 'nconjoară, din care cad și schinteiază
 Prin aer, fulgii de zăpadă, ce-și tremură argintu'n vânt.
 Atât de alb este pământul că par'că n'am fi pe pământ . . .
 Și-alât de cald e în odaie, — că feeria de afară, —
 S'ar zice că s'arată astfel, mai dulce noaptea să ne pară
 Vezi par'că ninge cu lumină, cu fluturi, cu shintei, cu flori ! . . .
 Iar luna albă te privește dintre zăpezile din nori,
 Iluminându-te cu raze, ce vin de sus ca să-ți desmierde
 Pleoapele întredeschise pe ochii tăi de noapte verde . . . .
 Și-această oră ce se 'nșiră subț ochii tăi, e tot un dar
 Pentru mătâniile rare, — e ultimul mărgăritar !*

Nikita Macedonski

BAIA DOMNITEI

(FRAGMENT)

— DRAMĂ IN 4 ACTE DE CONST. RĂULEȚ —

Anton, este incredincinat că soția sa îl înșală. Li cunoaște amanul — pictorul Dan — și se va răzbuna. A prins scrisoarea lui către ea, știe că el o așteaptă, că este hotărât să se omoare dacă ea nu vine la ora anumită. Se duce el și intra în atelierul pictorului tocmai când acesta se pregatea să se impuste

ACTUL AL II-lea

SCENA V-a

Dan și Anton

ANTON (*Incruntat*). — D-ta ești Dan?

DAN (*Deceptionat*). — Eu, d-le.

ANTON. — Ma cunoști pe mine?

DAN (*Dându-se înapoi*). Nu, d-le, n'am cinstea.

ANTON. — Ciudat! Privește-mă bine. Nu m'ai văzut nici odată?

DAN (*Mirât, retrăgându-se*). — Niciodată!

ANTON. — Sigur ești de asta?

DAN (*Retrăgându-se din nou*). — Cred că da.

ANTON. — Atunci de ce fugi de mine?

DAN. — V'am făcut loc, d-le.

ANTON. — Am atât cât îmi trebuie. (*Ponic*). Nu găsești că e prea mare distanță între noi?

DAN. — Poftiți, d-le, n'aveți de cât să înaintați.

ANTON. — Adică să te urmăresc? (*Ciudat*). Ar fi târziu.

DAN. (*Plictisit*). — Ia ascultă, d-le, în definitiv ce doriți de la mine? V'am spus: sunt pictorul Dan. Cu cine am cinstea?

ANTON. — Vei aila-o mai târziu. Eu sunt un sol.

DAN (*Nedumerit*). — Nu vă înțeleg.

ANTON. — Sunt aici ca să vă lămuresc. (*Cu o întimitate susmănoasă*). Mă așteptați?

DAN. (*Tot mai nedumerit*).

— Cum era să vă aștept?

ANTON. — Păreați, totuși, nerăbdător când am intrat?

DAN. — Vă înșelați, d-le.

ANTON. — Prin urmare nu așteptați pe nimeni?

DAN. — Asia nu va privește!

ANTON. — Ești sigur? Ascultă. Cum se face că ești în picioare?

DAN. — Ce întrebare este asta? Ce-ati zice dacă eu v'as întreb de ce vedeți cu ochii, de pilda.

ANTON. — Au văzut atât Je târziu, încât i-raș scoate!

DAN. — Poate ați greșit camera? Aici e No. 13.

C. Răuleț

ANTON. — L'ai ales pentru reclamă?

DAN. — Observ că eu sunt mai cuvințios: eu mă adresez la plural.

ANTON. — Pentru că noi suntem doi!

DAN. — E surprinzător modul cum ați intrat aici și mai surprinzător încă tonul și, mai ales, limbajul d-vo.

ANTON (*Tare*). — Nimic nu e mai surprinzător aici de cât d-ta. Ascultă: nu încapă în doială că trebuie să ai pe aici pe undeva, în buzunar sau pe supt perna un revolver încercat.

DAN. (*Năucit*). — De unde știți? (*Cu spaimă*). Ce e asta?

ANTON. — Așa e? Ei, vezi că sunt bine înormat? Scoate-l, repede și trânteste-mă la pământ. — până mai e vreme. Să-mi aduc aminte. (*Cu răutate*). Că pe urmă... (*Stătos*). Fă cum îți-spui eu, tinere; folosește-te, de un moment de nebulie, care va trece repede. Mai aveam o curiozitate artistică, dar renunț. (*Își încrucisează brațele*). Aide, nu pierde timpul! Trage.

DAN. — Dar cine ești d-ta?

ANTON. — Ți-am spus: un sol. Sunt solul unei alte lumi, al lumii căreia ți-ai vândut sufletul.

DAN. — Eu nu mi-am vândut sufletul nimănui.

ANTON. — Ai uitat. Ai și intrat într-o lume mult mai mare de cât asta — și mai veche. Și hmea aceea te cere acum.

(*Bizar*). N'o auzi cum te chiamă?

DAN. (*Strângându-și templele*). — Ori eu sunt nebun, ori...

ANTON. — Glasul ei seamănă cu al unei femei.

DAN. — Nu înțeleg nimic.

ANTON. (*Revoltat*). — Tot nu înțelegi? D-ta m'ai uimit, m'ai năucit de când am intrat aici.

DAN. — Eu pe dv.? (*Indignat*). Să isprăvim comedia! Cine sunteți și ce doriți de la mine?

ANTON. — Ești prea celebru ca să-ți minte un nume atât de cunoscut ca al meu. Cu toate acestea ar trebui poate să-l cunoști fără să-l auzi din gura mea. (*Cu o liniște căutătoare*). Dar stai liniștit, nu ești din pacea vechnică, în care ai preferat să intri. (*Părinlește*). Să nu mai faci gesturi, nici mișcări, nici fraze. Ți-ar sta atât

de bine cu bratele încrucișate pe piept!

DAN. (*Incrementit*). — Dar pentru ce?

ANTON (*Uitându-se la ceas, răspicat*). Pentru că d-ta (*Pauză*) ești mort de cel puțin două ore.

DAN (*Cu un răs căsnit*). — Eram sigur că aici o să ajungeți! Sunt eroul ioiletomului „Mortul Viu”.

ANTON. — Nu, d-ta ești viu și mort.

DAN. — Viul mort, sau mortul viu, puțin îmi pasă: tot una e. Dar dv., care stați de vorbă cu mine, ce sunteți?

ANTON. (*Gray*). — Eu sunt chiar moartea!

DAN. — Era fatal. Să încetăm, d-le, să încetăm! Vă mărturisesc că nu mă impresionează de loc vorbirea dv.

ANTON. (*Ironic*). — Se vede.

DAN. — Dacă din astfel de vizite dv. vă faceți o meserie, faceți sunteți hipnotizator, ghicitor, prezicător, sau așa ceva. Sunt gata să mă execut. Cât mă costă ședința?

ANTON. — O ș-o plătești la viață.

DAN. — „La urmă” e acum. M'am săturat!

ANTON. — Atunci se vede că ești grăbit rău?

DAN. — Și dacă aș fi?

ANTON. — Ești cel dintâiu mort care se impacientează.

DAN (*Scos din fire*). — Nu vă dau voce să mai repetați acest cuvânt! Eu nu sunt mort.

ANTON (*Rar de toți*). — D-ta ești mort de cel puțin două ceasuri, sau tot de atâta vreme ești un om de nimic — dacă nu cumva nu erai de maină-înainte.

DAN (*Părănd că se luminează*). — Scrisoarea! Acum vă cunosc în sfârșit! D. Marin Anton...

ANTON. — Fără îndoială că pentru ați satisface această legitimă curiozitate te-ai întors un moment din groapa, dar „conțezi” tot acolo? M'ai văzut, în sfârșit, ești fericit? (*Răcnește*). Eu sunt! Uită-te bine la mine și înțelege ceea ce nu pot să-ți spun! A mea este femeia a cărei piele ai jupuit-o și ai spânzerat-o în cui! Uită-te la mine și vezi dacă sunt omul care să poată răbda hătaia asta de joc! De un an întreg te-ai strecurat între mine și soția mea, de un an întreg mi-ai furat-o, de un an întreg tremur de fericire, de un an întreg — de când ești d-ta celebru — sunt bătocura rudelor, prietenilor și străinilor,

pentru ea tot mă emosec: când trec pe strada, aud „asta e” sau „nu-l știți?” Sau „uite bărbatul!” De un an întreg nu mai am tovarăș de viață, nici soție, nici nimic, în vreme ce d-ta, tot de un an întreg, dacă nu și mai de mult, faci orgii prin hoteluri cu cinstea și cu inima mea!

DAN. — Nu e adevărat!

ANTON. — Uită-te la mine și pricepe dacă mai pot fi amăgit și acum. Tâlharule, ce ai avut cu mine, cu casa mea, cu viața mea, ce rău ti-am făcut? Pentru ce mi-ai zdrobit fericirea? Spune!

DAN. — D-na Anton e nevinovată.

ANTON (*Tăindu-i vorba, cu voce puternică*). — Întoarce-te dar înapoi!

(*Scoate revolverul și înaintează cu el întins, în spre pieptul lui Dan*). Canalie! (*Trage*).

Dan, lovit în inimă, cade; Anton îi pune revolverul lângă mâna dreaptă, jos și, după ce lăsă o scrisoare pe masă, ese fără șgomat, o clipă de tăcere desăvârșită pe scenă, apoi se aude o bătăie în ușe; la început discretă, apoi din ce în ce mai tare.

Const. Răduț

AMINTIRI

*Pierdut, — departe'n urma mea adoarme satul;
Se sting luminile ca ochii'nchiși în noaptea...
Și-mi fac ne-un maldăr proaspăt de lucernă, patul,
În privegherea-atîtor stele, umbre, șoapte...*

*Odihnitor, pleoapele-mi întredeschise
Cuprind din larg a stelelor înfiorare.
Ascult povestea nopții și, pornesc pe vise... —
Pornesc pe cer și carul mic și carul mare...*

*E ora, cînd s'î'n casele de oameni buni,
Tușind, bunicul povestește, stînd la vatră, —
Isprăvi ae dragoste și lupte, din străbuni...*

Mi-aduc aminte... din demult... Un cîine latră.

Barbu Solacoh

AMINTIRILE UNUI PRIZONIER

CINA CEA DIN „VALEA ROZELOR“

de V. CRISTODORESCU

Niculăița Ghiduseț, un bărbândru de vr-o 21 de ani, ofițer în al 66-lea regiment de trăgători, atârnat de soarta capricioasă, în mijlocul ofițerilor prizonieri români, din lagărul bulgăresc Hascovo.

Era simpatic, mic și cu ochii mari.

Nu făcea toată ziua, altceva de cât tot felul de năzdrăvăni. El făcea veselia lagărului.

Într-o zi, ca ulei odată, l'am văzut abătut și plin de desnaclaje; banii cei avușese îi se terminaseră de mult și bulgarii 1) încetase de a mai fi servit la ofițeri, fiind înlocuit cu o pîrtură de ardei verzi.

Atunci, ce s'a gândit Ghiduseț să-și facă și lui o pozna, prea pacalise pe mulți și acum ținea cu orice chip să-și ispășească păcatele.

Să vedeți acum, cum a născocit el pozna.

Privind pe un copilăș de „ciotină“, — căci așa numea el pe bulgari —, cum dădea într-o cioră și cum la un moment dat, ciora lovită de bun căzu aproape moartă la pământ, ideea îi veni ca prin minune. Se hotărî pur și simplu, după ce cumpără ciora cu 1 leva, 2) dobândită prin colecția, să o pue într-o frigare și s'o mănânce.

N'avu de lucru și împărtași câtorva camarazi mijlocul dibaci de a se ospăta. Se gândi că nu este de cât o simplă închipuire faptul că nu se mănânce dai noștri ciori și ei nu voia să fie omul sau mai bine zis, omulețul închipuirii.

1) Mâncare națională bulgărească, făcută din grâu și apă, un fel de colivă, fără zahăr și fără ulei.

2) Moneda bulgărească.

lor. Tinea să dea o lecție bulgarilor, cari din cauza neomănii lor sîlese pe creștini să mănânce carne nelăguită de ciori și să-și bată joc și de ei amăgindu-se cu carne de vânat, când în realitate nu era altceva de cât carne de „Cioloac“, (Sinonim cu cioră).

Prетенții, poznași și ei, amputată în tot lagărul că Niculăița a cumpărat o cioră și ține în raptul capului s'o mănânce. Toți camarazii discuteau cu aprindere faptul sublocot. Niculăița Ghiduseț și ni-mănuși nu-i venea să creadă. Se formă o comisiune, aleasă prin sufragiul universal, dintre căpitanii cei mai în vârstă, din care făcea parte și unul din actualii miniștri, care amenința pe Niculăița cu trimeterea în Curtea Marțială, din țară, dacă va comite un astfel de atentat la legile creștine în vigoare.

Niculăița nu se supuse. Și poate că nici el nu sa'r fi încapătănât până la sfârșit în această idee bizară dacă nu interveneau și alți doi ofițeri, amândoi iluștri profesori de liceu. Aceștia cum auziră se și gândiră la o bună afacere și întâmpinând pe Ghiduseț în pragul barăcei, îi opri cu aceste cuvinte: „D-le ofițer, avem onoare să ne prezentăm. Locot. Măncărici Gh., profesor de științe naturale și Locot. Baboș Ispas, profesor de matematică.

Ghiduseț, fiind stăcuta a seursă, — așa o recomanda la toți — prezentându-se și el întreba pe cei doi ofițeri ce doresc. Răspunsul lor fu scurt: „Suntem informați că ați cumpărat o pasăre — (se venea greu să-i zică cioră) — vă propunem să facem împreună o combinație“.

— Ce fel de combinație, răspunse Ghiduseț.

— D-voastră veți pune „pasărea“ și noi 100 de prume afumate, ca într'astfel să preparăm o delicioasă mâncare.

Niculăița, care-și închipuia că stimabilii au chef de glumă, voși să-i îndepărteze — cum nu era de altfel obiceiul lui — prin cuvinte cam aspre. Dar Locot. Măncărici Gh., și Lt. Baboș Ispas cărora perspectivea unei mănăcări gustoase îi făcea să-și sugă buzele, se hotărâseră să stăruiască și să nu cedeze de cât după ce vor mântui ultimul lor argument convingător cum că propunerea e serioasă și foarte avantajoasă pentru ambele părți, contractante.

Ajunecând discuțiunea pe acest teren, lui Ghiduseț, inspirându-i încredere profesorii începură negocierile. Întâi s'a lămurit chestiunea cea mai importantă, dacă nu cumva ar fi vr'un pericol, mănăcând o astfel de „pasăre“. Naturalistul avu primul și ultimul cuvânt. „Pasărea era găsită bună pentru mâncare, la conținutarea discuției condițiilor contractului, profesorii sustineau că aportul lor fiind destul de mare urma ca sarea 3) să fie adusă de Niculăița. Dar sentențios și ca un pact comisoriu Ghiduseț refuză această, argumentând că din contră „pasărea“ lui e de mai mare preț, întru cât ea e esența și dătătoarea de bun gust a mănăcării.

Profesorii fură nevoiți să cedeze.

Și bietul Niculăița, vesel că a făcut o proa frumoasă achiziție, cu mânecele suvelcate până în cot, cu saboții de lemn în picioarele goale și cu pantalonii lui negri bufanți, păși întovărășit de cei doi iluștri

3) Sarea costa pe vremea aceea în Bulgaria 15 lei kgr.

mâneăcioși spre „Valea rozelor“.

Valea rozelor era locul unde ofițerii noștri prizonieri aveau îngăduința de la comandantul lagărului să-și prepare în mașinuțe speciale numite furnale, papară sau urzici fierți. I se zicea valea rozelor pentru că se găsea în regiunea unde se preparase în alte vremuri, renumitele parfumuri din trandafiri...

Niculață avea într-o mână furnalul și'n cealaltă un ceacun unde avea să opărească cioara pentru a o curăța de pine și mai apoi unde avea să și prepare, mâncarea așa de delicioasă din cioară și prune afumate.

....Și au gătit prune cu pasărea fașonilor, iar când fiertura era înspre sfârșit, la orizont apărea, zărindu-se, două care ce aduceau câte o pâine

la patru ofițeri prizonieri pe zi, și care de patru zile într-agi năseră să mai sosească.

Era o sâmbătoare în tot lagărul și o frenezie pentru Niculață et Comp.

Dar Niculața Ghidusei, tot hot, cum îi știam, mânca numai prunele, aruncând carnea de cioară și trase o ... jumătate de chinul celor doi cameni de știința care cinară cu o poftă nemaipomenită.

V. Christodorescu.

IN OGLINDA

Sunt frumoasă ?

Da !...

Netoții știu s'aleagă câteodată.

Uite-mi părul

Lung

Pe umeri

imi acopăr sânii albi

L'am stropit

Cu-atâtea lacrimi

Și atât parfum

De flori. —

Părul meu...

Pe umeri

Lung

A sorbit atâtea arome

De săruturi

Nebunești !

...Părul meu

De-atâtea ori

Mi-am legat cu el

Amanții.

Negrul ochilor

Că noaptea'ntunecată

Pe alei,

Ochii mei

Atâtea patimi

Au aprins

Și-au stins

În ei.

Nu'nțeleg

Eu

Cum se poate

Cineva să-și piardă mîntea

După o fată

Rece

Simplă,

Ce nici ochii cumsceade

N'a 'nvățat

Să 'neționească ?

Petre Ghiată

CELE TREI ROZE

'Mi-e sufletul o carte învechită

De nimenea citită

Pân' acum !

Mi-e sufletul o carte învechită

În care zac trei roze 'nsângerate ;

Trei roze cu trei feluri de parfum...

'Mi-e sufletul o carte învechită

În care zac trei roze 'nsângerate :

Plăcerile,

Iubirea

și Ertarea !

Din lacrimi'nehegate

Și păstrate

De mii de ani

În cartea cu file'ngălbenite

Că frunze de castani..

'Mi-e sufletul o carte necită

În care dorm trei versuri

Funerare !

Mi-e sufletul o carte necită

Și'n ea găsești atâtea ne'nțelesuri..

O farsă și un logos de'ngropare !

'Mi-e sufletul o carte ne'nțeleasă

În care-i scris un hymn de proslăvire

Acelor ce-au știut să nu mai fie

Și să sfârșească plânsul pe vecie...

O ! sufletu-mi e cartea cea aleasă

În care dorm trei versuri

Funerare ;

Trei roze cu trei feluri de parfum ;

Găsite și culese din margine de drum,

O ! sufletu-mi e cartea cu'nțelesuri

Și'n ea stă scris cu slovele de sânge

Că moartea este singura 'Nălțare

Și nuntea ce-o mai treci spre Nemurire !...

Gemi-Zar

INSEMNARI VECHI

INTR'O NOAPTE DE IARNA

de N. RUSU ARDELEANU

...Ce mult îmi place zăpada și ce bine-venită îmi ești în somn! E miezul nopții, dar fără întunecare; sunt obosit, dar în minte mi se aprind atât de amintiri...

Iubesc mult iarna și îmi aduc aminte cu bucurie de toate emoțiile calde care m'au desmierdat în ierlele trecute. Răscolesc, fără să știu pentru ce, zilele cari au fost ale mele, și din noianul lor desprind o amintire ciudată, — amintirea unei alte nopți de insomnie trăită astă vară:

Era un întunecarec des și vântul, acest suflet de artist, șușura amenințător prin vântul opac. Stam la fereastră cuprins de starea ciudată care te face să simți mai intens foamea de viață. De odată, fără să aud sgomot de pași, un glas întepător ca suerul vântului, mă întrebă din beznă:

— La ce te gândești?

Scrutați noaptea și mi se păru că zăzese doi ochi fosforici.

— Ce, nu mă cunoști? adase glasul

— A!... exclamai și... se scurseră câteva clipe greoaie, apoi vântul începu din nou și cu mai multă mârșie să turbure noaptea, făcând un huet sîniștru, lovind crengile telor din fata casei cu atâta cruzime, încât sărmănele scoteau vete dureroase.

Fără să vreau și fără să ghicesc cine mi-a vorbit, iam răspuns sovăind, printr'o altă întrebare:

— Îți place vremea asta?

— Iubesc întunecarecul și vijeliile! Numai în astfel de nopți îmi place să umblu. Eu trăiesc în beznă și mă nutresc cu ea...

Glasul lui care îmi întepa creierul dându-mi fiori de moarte, îi întărea spusele într'un mod straniu.

Întunecarecul se făcea tot mai des și vântul se preschimbase în vijelie. Ramuri, frunze și flori se văteau strivite în îmbrățișerile sălbatece ale aerului răsvrățit de rotația nebună a pământului și mureau nestiute în beznă.

Arar câte o clipă de acalmie înfiorătoare.

În împrejurarea aceea, față în față cu cineva... cunoșcut par'că, dar nevăzut, stam cu ochii pironiți în negrul nopții, alurit de sgomotul vijeliei, pierdut într'o meditare ascunsă pe care nu mi-o amintesc.

De odată tot sgomotul acela amenințător mi se păru o idee bolnăvă; nu mai era nici o culoare: negrul dispăruse și în locul lui nu era nimic. Numai ceva ciudat, un gând nelămurit, o privire fosforică, îmi stăpâni atunci tot sufletul... Hipnotizat, așteptam nerăbdător și sigur, ceva nou, — un cuvânt ne mai auzit, sau o întâmplare extraordinară. (Așteptarea aceea mi se pare azi nebuinic). — Soarta a fost însă ca totdeauna în clipele deosebite, ironică: glasul acela straniu, totul împrejur, a tăcut...

Nu mai puteam rămâne în starea aceea... primejdioasă. Neisbutilind să-mi urmăresc imaginația cea atât de bajocoritoare uneori, am închis fereastra, m'am culundat într'un fotoliu și am închis ochii spre a-mi cerceta mintea. Găsi o parte din întunecarecul acelei nopți, și pe ici pe colo câteva lumini pălpâitoare.

Restul era sub stăpânirea unei puteri misterioase și obscure. Plictisit de această priveliște interioară am deschis ochii mari pe ceasornicul care avea un tic-tac enervant; erau trei și jumătate. Afară vântul se potolise și picături

grele și repezi cădeau în strada și pe acoperiș, trezind acorduri originale.

Am scos din nou capul pe fereastră. Nu se auzea decât răpăiala grăbită a picăturilor de ploaie cari aveau un înțeles năimțor în noaptea aceea. Era par'că o lume, lipsită de conștiința victiei sale — poate și din cauza întunecarecului opac, o lume simplă și totuși cu o mare însemnătate: o lume care străbătea spațiul de sus până jos, fără voință, împinșit astfel o lege eternă, cu totul necunoscută ei. Fiecare picătură era o viață, născută sus în forma aceea trecătoare, care de acolo și până jos, desfășura întreaga ei energie pentru o cauză cu neputință de lănuit. În scurtul și vijeliosul ei drum, ea s'a luptat cu înverșunare, dar fără o voință personală și fără motive perfect justificate; și în lupta ei oarbă și neîntreruptă până jos în mormânt, câte schimbări n'a suferit, câte isbânzi sau înfrângeri n'a avut și în fine ajungând la capătul drumului ei, ce-a devenit sărmăna picătură, când ea poate visa nesfârșitul...

Soarta acestor nenumerate picături de ploaie mă chină, mă umplea de revoltă neputincioasă și de un nemărginit desgust. Știam că ele pot ogândi tot cerul, că se vor despartii curând de pământ; eram sigur că vor pluti jos peste bolta albastră și plină de minuni sărutate de lumina astrelor, și totuși eram cu atât mai nedumerit: de ce atâta sbucium de ce nu rămân unde-va odată, pentru totdeauna, de ce e o vecință mis, care, de ce atât de multe și de curioase transformări? Oare e mai multă ferice, dacă fericea o fi scopul actelor natur

rii, în viața asta de mișcări nesfârșite și bizare? Și de ce nu cunoaștem legi, de ce ne povestim numai basme?...

E stranu că mi amintese toate acestea, că revăd așa de clar noaptea aceea neagră, de insomnia, care mi le-a strecurat în minte, spre întristarea inimii mele... Picături de ploaie pe cari le-am gândit în noaptea aceea de vară, mi sugerează alte idei curioase: nu știu cum, privind frumoasa cădere a fulgilor de zăpadă albi și strălucitori, par'că revăd acele picături. — schimbate cu desăvârșire.

Jar mîntea, ironică inimă spune: ele au căzut pe pământ și au ispășit în noroi vina salbăteciilor din scurta, vijelioasa și neînțeleasa lor existență pe drumul de sus-jos, iar apoi Dumnezeu lor, soarele, le-a iertat și le-a ridicat iar în a-

poteza zămbetelor sale calde, sub o formă ideală.

...Căd fulgii de zăpadă și mi-amintese de picături de ploaie, dar fulgii albi par îngeri. Ce strălucitori sunt! Ce forme minunate au! Plutește ca într'un vis de dragoste ne-pământescă. În clipa când se așing par'că și scotese laude și se sărută feciorelnic. Nu-i luptă oarbă între ei, nu's patimă, nu e vijelie. Fiecare fulg este o ființă divină, Gingași, fără șopot, ca niște vise învăluse negru pământ, într'un giurgiu alb și strălucitor cu reflexe multicolore. Pământul, bizara și nebuna ființă nebănuită de parazitii ei, îngrijată respectuos la apropierea lor și se înseninează ea de o veste bună, târzie și liniștitoare, iar astrele cerului îl sărută cu mai multă dragoste.

Ziua, soarele înalță o parte

din inaculati; fulgi, iar celor ce rămân, le dă prin razele lui scânteeri fecrice.

O, că de senin, cât de des-mierdător și de frumos e un fulg de zăpadă ce vine ca un inger, pe pământul negru și murdar.

Da, iubese iarna, mai mult decât vara. Noaptea de vară e întunecoasă când pe pământ cad picături dese și grele, din norii amenințatori. Dar în noaptea asta cerul e înălțat de cea și totuși pretutindeni văd lumină... Privirile mele pot să imbrățișeze tot orizontul. Pământul e mai luminos ca cerul și o liniște albă îl învălue goana... iar minunatii fulgi cad neînecat, ca o binecuvântare din stele, ca niște vise ingeresti, ca niște sufletele candide. Și atât sunt de frumoși că și vrea să-i sărut și să-i îmbrățișez pe toți...

Ce mult imi place iarna!

N. Russu Ardejeanu

DIN GĂESTI LA BUCUREȘTI

de VICTOR A. BACALOGLU

Nea Iordache este supărat foc. Naționalistri l-au trasă pe afoară tocmai când credea că va fi ales dipotat. Găestiul a fost ingrat cu un vechiu negustor și un mai vechiu alegător. Coana Luxa, soția Dumnealui, nu mai are astâmpăr din cauza nervilor, iar Zambilica p'ăpânda floare a târgului, va pierde din avantajele situației sale de viitoare partidă!

Supărați de acest necaz, Nea Iordache într-o conferință juti-mă, ayută cu ai săi, au hotărât, să plece pentru 3 zile la București să mai uite de nevoi, iar cucoaarele să și mai târguiască câte ceva în vederea apropiatei lerni.

Zis și făcut. Cum însă se gră-beau să ajungă, mai întele, au lăsat trenul pe seama celor ce au timp de pierdut și au pus postajonul în mișcare.

— Marghioalo, vezi de jurnale să mi le păstrați, mai ales *Neamul* — e atata nevoie de hârtie; să nu umble cineva la butoiul din pivniță; vezi de lemne să nu se topească... de-o veni prefectul în vizită, spune-i să mă stăbească... m'am săturat de alegeri...

— Marghioalo, ai grije de casă, pritocește varza, spoeste cuhnia, vezi de porc și de păsări, dac-o făta vaca, mai întreabă pe moașa, — de-ale îngrijirii...

— Marghioalo, vezi de sticlele și iepuri; să nu fure cineva șgarda lui Azorică. Dacă vine Bibilica și Gigica spune-le că am plecat la București... Și așa por-nitau boerii, lăsând pe Marghioala *sercanta* D-lor în culmea fericirii: ce dat, dracului e a-prindu în domn juidcător!

Când au ajuns în Capitală, m'a fost chip să găsească un colțisor... au cotrobăit toată scara, până târziu... de abia au dat peste un han, ca vai de om, cu o odăită și un pat... încă fata se cam „jena“ să între dar ce vrei?

În voiaj nu poți fi c'a acasă.

Patul în care se culcă Iordache și Luxa cam trosnea la cele 100 kgr. ale unuia și aproape tot atât ale celuilalt. Zambilica culcată pe-o canapea din timpul lui Ipsilante, simțea telurile cum îi lovea coastele.

Dimineața, în Cișmigiu. Lui Iordache ia plăcut insula Monte-Carlo. Luxiței peștera, Zambilichei alea de trandafiri.

Dejunul l-au luat cum au putut pe bulevard — nu volau *aya de-odată*, să epateze Bucureștii. După masă, fiecare își avea pro-gramul ticluit. Iordache se ducea la Cameră, să vadă și el sanc-

tuarul de unde se nasc legile și ordinea în Stat. Coana Luxa urma să viziteze pe Caliopi, vechia prietenă din școala *Calbut cu barba*, apoi cu Zambilica pe la prăvălii după târgurile. Scara trebuiau să se întâlnească la „Riegler“.

Nea Iordache intră cu greutate în sala sedințelor — la ajutor ușierul care printr-o coincidență fericită era și el din Găești. Aspectul sălei i-a plăcut, a văzut și beeri și țărani și militari... în încă în loji și cucoane. N'a prea înțeles ce se vorbește pe acolo, a priceput însă că se cam ceartă, că se frage cam mult clopotul, că președintele parcă tot crește văzând cu ochii. Esiud pe stradă ochii și se înveșeală la vederea atâtor femei frumoase cu rochii scurte, ciorapi străvezi și decolteuri amețitoare. „Se cu noaste domnule că lipsește stefa în țară“. Și filosofând asupra vremurilor din trecut și-a timpurilor prezente, se îndreptă a-gale, agale spre cofetăria „Riegler“.

Coana Luxa și Zambilica, la ora 4 după amiază, își fac apariția la Coana Caliopi, Bucurie generală, mângâeri, pupături. Saloanel era aproape plin de lume de ambe-sexe inclusiv uniforme, feti parcău așteaptă ceva. Se servi dulceață de gutui și gîngirile.

— E, cucoanelor și boerilor poftiți de varanjați la partide. Pasa mică era vorba de joc de cărți. Coana Caliopi în acea zi „făcu 4 mese“.

Pe Luxa o așeză la un poker de familie „5 lei toți în miză“. Zambilica trecu la piano unde cântă „Colca în grădiniță“ și „Route lui Dumnezeu“, pe când nepotul gazdei, un plutonier de rezervă îi ținea isonul „să se culce năit să se scoale fată“.

Keul și a urmat cursul — fiecare masă și-a făcut „caniota“. Luxa a depus spre fructificare câteva suțisoare, iar Zambilica a înprăștiat oftări și regrete.

Scara se întâlneală cu toții — ar fi dorit să ia măsă la un birt mai răsărit. Dar, ghinion, în toate părțile plin — de sigur din cauza „cîștinătaței“. Trecând prin Sărindar, văzură lumină vie la Maxim — neștiind ce-i acolo, scoborără scara și pătrunse în cochetul salon unde golițunea tronează. Printre mese începură dansurile americane. Coana Luxa mai rușinoasă lăsa din când în când capul în jos, nea Iordache râdea să se strâmbe, iar Zambilica urmărea cu interes amestecarea picioarelor și ondulările ritmice ale jocului. Din ce în ce atmosfera devenea mai ridicată, căldura mai înăbușitoare, sampania se sula la cap. Și când violetul dimineții

colora ferestrele localului, reprezentanții Găeștilor, scuturați de franci, se întorceau la hotel... și n'au dormit prea bine.

Dejunul, l'au luat în cameră cum au putut, iar pe la orele 2 se sular în poștalion spre a-și relua reședința pașnică dela Găești.

„Ce țile cu capitala domnulel Frumos oraș și frumoase femei neică... și ce ciorapi, pânză de păiajen! Bree!“

Și când clopotele poștalionului anunță pacinicii Găeșteni, că familia Iordache revenea la cămin, verinii — toată maala — le eși întru întâmpinare, cu ochii cercetători și curiozități nestăpânite. Fură nevoiți a-i primi pe toți, a destupa două sticle de înfundat și a se da istorisirilor.

Aproape n'aveau ce spune — câte-și trei exagerau faptele și întâmplările. Găeștutul însă a fost fericit — el a trăit zece zile din povestirile excursioniștilor — din atmosfera adusă din Capitală. Și sincer parcă regretau că... n'au stat mai mult la București!

Acum Nea Iordache așteaptă alegețile de constituantă să-și pună din nou candidatura, Coana Luxa care s'a lăsat de „poker“ așteaptă poate acum și o face târgurile și Zambilica:

„Ah!.. visul meu să mă mărit în București!“

Victor A. Racalogiu

DIN TRECUTUL NOSTRU GLORIOS

TUDOR VLADIMIRESCU

Izvoarele istorice, când nu se întemeiază pe documente reale a căror autenticitate ar putea fi ușor și sigur controlată, sunt mai totdeauna false, dat fiind multiplicitatea interpretărilor greșite ce se pot naște.

Savantii interpretează greșit, poporul nu pricepe sau înflorește faptele, și confuzia e generală, deci cu atât mai periculoasă. În cazul nostru, și e rar — vom avea prilejul să ne servim de unul dintre cele mai sigure

izvoare istorice: fapte văzute, povestite prin viu grai de autor, și astfel sperăm să punem în iustă și lumină fapta istorică că însemnată a neamului românesc. Revoluția din 1821, al cărui erou n'ea fost prezentat de istorici și publiciști într-o lumină artificială, neverosimilă, tocmai din interpretarea greșită a unor documente. Avem fericirea să auzim povestirea plină de farmec și interes, spusă de un distins institutor din Baia

de Aramă, d. N. Sărbulescu, ca unul care cunoaște faptele dela părintele său; „cum și eu aflat-am dela părintele meu Ioniță Sărbu, ce dacă a avut 17 ani fost-a în panduria lui Tudor, ca ciubucar și fector de masă, el, fectorul lui Dumitru Sărbu, venit din Bitolia în Basa și cu meremetul zidurilor îndelungându-se“. Povestirile sunt peste măsură de atrăgătoare, făcute într-o limbă curat românească, plină de amănunte întere-

resante cari fără îndoială vor fi cât se poate de bine primite de cititorii noștri. Interese de ordin tehnic ne silesc să împărțim în mai multe părți povestirile și să le publicăm în mai multe numere.

V. P.

TINREȚEA LUI TUDOR

I

Băiat de sătean din Vladimир (sat în Gorj) pleacă la 16 ani să învețe ceva, să se pricopsească; și cum școlarele nu flințau, unchiul său, omul boerului Glogoveanu, îl alipește pe lângă curtea boerască dela Craiova. La curtea lui Glogoveanu avea să se formeze, să-și făurească tăria voinței sale ce nu cunoștea plăcică. Treptat, dela servelnic ajunse fecior de masă, chelar, vătaf la curte, și în urmă băiat de încredere al jupăniței Glogoveanu. Ținea mult la el, și trecând în Rusia îl luă cu ea, fiindcă numai în el se bizuia că nu va da pe față boerului Glogoveanu dragostea vinovată din cre ea și un general rus., și generalul făcutu-l-a prapurgic fiind atât de isteț. Se întâmplă că boerul Glogoveanu prinde scrisori de ale generalului și nu mai lasă pe vinovata jupăniță să vorbească în Rusia. Anii urmă-

tori Tudor vine la Paris în aceleași condițiuni, și aici—se zice— vede pe Napoleon în plină putere; îndrăznește prin ajutorul Generalului să-i vorbească și plângând cearecă să-i povestească despre țara sa, despre frații lui ce în suferință se aflau.

Plin de speranță și încălzit de făgăduelile marelui împărat se întoarce în țară și Glogoveanu îl face ipistat. Câtăva vreme trebui să uite focul ce-i încălzise sufletu-i tânăr și entusiast.

Pleacă trimis de boer să vândă vite peste munți și vânzându-le cu preț oprește pentru el 100 de găbeni. Ispravnicul de Ilovăț cu care fusese, îl părăște boerului ce se mânia grozav, dându-l afară. Se bucura însă de protecția conței, care venind la moșie — primăvară — îi face carte de bun slujitor și pentru că se rudeau cu ispravnicul de Cernet, stăruiește pe lângă acesta de îl face pe Tudor vătaf în plaiul Cloșani, având atribuția de a aduna luocle (birul) purtând din loc în loc traista cu răboaje (chitanțe făcute din lemn). Era însă și un dibaci vehil (avocat), cum și un bun hortarnic.

(Hotărnicia moșiei Cloșani între moșneni și boerul Marghiloman de el este făcută). Ca ve-

chil susținea pricinile mai ales la București în care venea foarte des, lua partea celor obidiți, se străduia pentru dânsii și venit-a Tudor odată la divan, în zi ce ploua cu bășici și nief o cănuă luind, plin de lut și muțiat până și cămășe, aprins la graț foarte, datu-l-a afară, divanul zicându-i: stărlogarule! Mai mult ș-a mâniaț atunci, grăbitu-le: Veni-va și vremea să stăoam stărlogaie 1) opia-cilor în eudul în care atârnuă jupănesete voastre fesurile!

Iar pe când Tudor lupta cu multă dragoste pentru ideea sa, ce atât de măreață și-o închipuisă, era prietenul episcopului Harion și al boerului Moangă—sufletele mișcărei ce să năștea în țară, pe nesimțite—cu care puneă la cale evenimentul uriaș ce aveau să îndeplinească, se întâmplă ca moare de moarte înocentă domnitorul Caragea. Tudor pleacă din București, de unde — ținându-se în ascuns moartea — alergă la Argeș la episcopul Harion, la Jiu, la boerul Moangă, cu 12 arnăuți înarmați. Și pecetea domnească la dânsul era, și toate porțile trebuia să i se deschidă.

N. N. Sârbylescu

1) Stărlogaș-sfoară de opinea.

CRONICA LITERARA

Acest volum de versuri al lui Ion Pillat, — din care am publicat în numărul trecut al „Universului Literar“ o poezie dintre cele mai caracteristice, — învederează tot mai mult faptul, că poetul este foarte puțin influențat de evenimentele exterioare care schimbă soarta popoarelor.

Poet să fie războale sau revoluțiuni — el rămâne închis între zidurile grădinar minunate pe care și-a creat-o în închipuirea lui.

Rare ori se va interesa de luptele, — întotdeauna sălbatice, — ale oamenilor și atunci va face aceeași numai ca să deplângă

pe acei care „stau să se omoare“ în timp ce doi copii—în două țări protvnice se roagă lui Dumnezeu pentru tatăl lor care se luptă în tranșee, încolo, în tot acest volum, Ion Pillat, cântă tot ce este frumos, tot ce farmecă privirea și sufletul.

Viziunile lui sunt sugestive, iar cerul toamnei căreia poetul îi consacră multe versuri—este plin de stele.

Constelațiunile cerului fericele îl influențează în „Leda și Lebadă“ ea și în „Logodna Mistică“, unde „înberea ideala“ învinge lu-

lirea păgână, proslăvită în poema „Satan“.

Concepțiunea acestuia este, — de altfel, cu totul originală, — en tate că ar părea greș să fie așa, deoarece acest subiect, a fost tratat de toți marii poeți ai lumii. „Volumul Grădina între ziduri“ întrunește simirea delicată și a vântul lyric.

Versurile sunt îngrijite.

De sigur că aceia care sunt familiari cu cea mai înaltă treaptă a literaturii moderne occidentale vor avea o adevărată plăcere citind poeziile lui Ion Pillat.

Nikita Macedonski

DESLEGARI

- 1 joc: Clara A. Paul.
 2 jocuri: P. Gr. Vasiliu Iași.
 John Buț Călărași, M. P. Ertinger.
 4 jocuri: Ionescu G. Constantin, Slatina.
 5 jocuri: Nițescu Alexandru T. Jiu, Grumberg Isaac Ploesti.
 7 jocuri: Marințu Efstate Galați.
 9 jocuri: Vasilică Ionescu Ploesti, S. V. Ionescu Ploesti.
 11 jocuri: Schwartz Mareu Galați, Marius Slatanovici Buzeni.
 12 jocuri: Ion Bassarabeanu Aglaia Argentoiu, I. V. Călărași.
 13 jocuri: Herman Novac Galați, Mayer Zilberman Galați.
 14 jocuri: M. D. Gara de Nord, Aurelia Duncea.
 Toate jocurile: Ioan și St. Vasiliu Bârlad.

JOCURI DISTRACTIVE**1. Aritmogrif mitologic**

1 2 5 4 zeita tinereții
 5 6 7 8 9 11 insulă
 12 13 14 1 16 întemeietorul unui stat
 17 18 19 10 strigatul unei păsări
 1 22 2 24 numeral (ortie)
 25 27 2 30 nume feminin
 30 31 32 3 fabulă greacă

Inițialele de sus în jos ne dau numele unui zeu, a cărui tată a fost Jupiter, iar finalele de sus în jos ne dau numele unui zeu a cărui tată fusese Apollo.

2. Ș. R. A

de Const. Oiță

Șarada ce v-o propun
 În trei părți o descompun
 Prima parte de n'o știți
 Ca pronume o găsiți;
 A doua de-o cătați
 Notă muzicală aflați;
 Și a treia inversată
 Muncă la câmp ne arată
 Toate de le împreunăți
 Nume de femei aflați.

3. ARITMOGRIF

de St. Vasiliu

1	7	13	15	5	9	localitate istorică
11	5	8	13	5	15	5 nume de lemn
13	8	5	15			podis
9	1	14	13			personaj biblic
16	18	9	2	17	11	supărat (inv.)
17	10	3	5	8		nume masculin
9	5	12	17	15	1	în mitologie
5	9	1	8	4		verb

Inițialele de sus în jos dau numele unui cunoscut scriitor francez, iar finalele de jos în sus, numele unei opere a lui.

Vestim pe deslegători
 că soluțiile unei serii le
 pot trimite și în cursul
 săptămânii următoare, în-
 tru cât deslegătorii din
 provincie nu au puțință să
 facă să ne parvină solu-
 țiile prea de vreme, cum
 pretindeam noi până acum.

